

Dzieje Tristana i Izoldy

Streszczenie

Najstynniejszy romans średniowiecza to piękna opowieść o miłości silniejszej niż ludzkie prawa, a nawet śmierć. Wprawdzie mógłby ktoś powiedzieć, że miłość spada na średniowiecznych kochanków przypadkowo, a nawet omyłkowo (wypili czarodziejski napój nie dla nich obojga przeznaczony), lecz użyjmy swojej wyobraźni i nie bierzmy literatury zbyt dosłownie.

Przecież właściwie nie wiadomo, skąd pojawia się uczucie miłości i dlaczego porywa tę właśnie czy też te dwie osoby. Cała historia z czarodziejskim napojem wyjaśnia tę wątpliwość, jest wyobrażeniem na temat źródeł uczucia. Dzieje miłości Tristana i Izoldy są dość skomplikowane. Izoldę przeznaczono na żonę dobrego króla Marka, a Tristan miał ją do niego eskortować. Niestety, incydent z napojem, który, zamiast trzymać dla króla, podała młodym nieuważna służąca Brangien, pokrzyżował wszelkie plany. Ich miłość stała się faktem. W poślubnym łóżku króla Marka Izoldę zastąpiła Brangien. Kochankowie uciekli, król ich ścigał, nawet skazał na stos, ale głębokie uczucie wzruszyło go i w końcu darował im winę. Wówczas z kolei sumienie ruszyło kochanków – Izolda postanowiła wrócić do męża. Tristan udał się na tułaczkę. To jednak nie koniec historii.

Koniec nastąpi, gdy ranny Tristan wezwie Izoldę, bo jej widok będzie mógł go uzdrowić. Biały lub czarny żagiel na statku ma być znakiem, czy Izolda przybywa, czy nie. Niestety, poślubiona przez Tristana inna Izolda („o białych dłoniach”, podczas gdy ta tytułowa nosi miano Złotowłosej) oszukuje go. Z zazdrości mówi choremu, że żagiel jest czarny. Tristan umiera. Wbiega Izolda Złotowłosa – i też umiera. Wzruszony król Marek każe pochować ich obok siebie, a wyrosłe z grobów drzewa łączą się gałęziami, co symbolizuje miłość silniejszą od śmierci.

Cechy legendy

- W utworze pojawiają się motywy baśniowe:
 - złoty włos Izoldy przyniesiony przez jaskółki;
 - sporządzony przez matkę Izoldy czarodziejski napój ma być gwarancją udanego życia małżeńskiego jej córki;
 - roślina wyrastająca w ciągu jednej nocy i łącząca groby kochanków.
- Niezwykli bohaterowie:
 - Izolda – piękna, dobra, wyrozumiała, wierna, odważna;
 - Tristan – dzielny, odważny, oddany swemu władcy.
- Wyraźny podział na bohaterów dobrych i złych:
 - Tristan i Izolda – to pozytywni bohaterowie; ci, którzy są przeciwni miłości kochanków, np. baronowie – to negatywni bohaterowie, są źli, zawiśni.

Tragizm

Bohater tragiczny nie ma wyboru – jego każda decyzja skazana jest na niepowodzenie. Tristan i Izolda to bohaterowie tragiczni. Miłość, która wbrew ich woli zawładnęła nimi, prowadzi ich do śmierci. Tragizm miłości Tristana i Izoldy polega na tym, że kochankowie nie mają szans na to, by ich miłość była szczęśliwa i nie mogą jednocześnie się od tego uczucia uwolnić. Miotają się między tym, co podpowiada rozum, a uczuciem, które okazuje się od nich silniejsze: „Zdawano się Tristanowi, że żywy krzew o ostrych cierniach, o pachnących kwiatach zapuszcza korzenie w krew jego serca i silnymi więzami wiąże do pięknego ciała Izoldy jego ciało i wszystką myśl, i wszystkie pragnienia. Myślał: Andrecie, Denoalenie, Gwenzelonie i ty, Gondoinie, zdrajcy, którzyście mnie oskarżyli, iż pożądam ziemi króla Marka, ach, jestem jeszcze nikczemniejszy i nie ziemi jego oto pożądam! Ty, miły wuju, który pokochałeś mnie, sierotę, nim nawet poznałeś krew siostry swojej Blanchefflor, któryś mnie oplakiwał tkliwie, gdy ramiona twoje niosły mnie do barki bez żagla i wiosła, ty, miły wuju, czemuż od pierwszego dnia nie wygnałeś precz zbląkanego dziecka, przybyłego, aby cię zdradzić?”.

Tematyka

Dzieje Tristana i Izoldy to utwór o miłości! Najstynniejsza opowieść miłosna! Utwór wyznacza drogę kolejnym tekstom o miłości – jest wzorem.

Znane średniowieczne fragmenty Dziejów Tristana i Izoldy pochodzą z 2 wierszowanych redakcji i prozaicznej XIII-wiecznej. Sama historia jest jednak znacznie starsza. Podobnie jak Opowieści o królu Arturze, należy do cyklu fabuł bretońskich (nazwa od krainy geogr. we Francji na Półwyspie Bretońskim), które opierały się z kolei na mitach celtyckich. W XIII wieku zaczęto tłumaczyć Dzieje Tristana i Izoldy na inne języki. Karierę utwór zrobił w czasach romantyzmu, m.in. na jego podstawie powstał dramat muzyczny Ryszarda Wagnera. W 1900 roku romanista francuski Józef Bedier opracował, korzystając z różnych wersji tekstu – francuskich i niemieckich – nową prozaiczną wersję utworu.